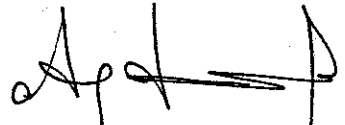

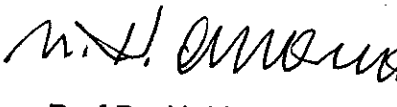
2/721
19367-49137

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

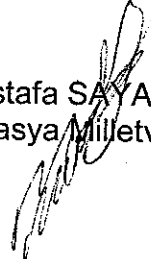
"2820 Siyasi Partiler Kanununda" değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi, gerekçeleri ile birlikte ekte sunulmuştur. #23.2.2006 #

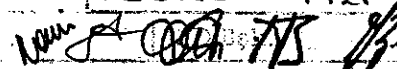
Gereğini saygı ile arz ederim.

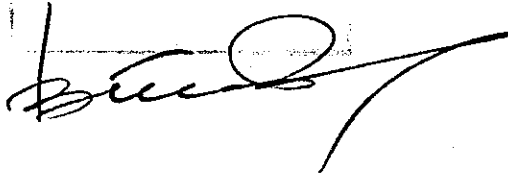

Av. Ahmet Güryüz KETENCI
İstanbul Milletvekili

Prof. Dr. Hakkı AKALIN
İzmir Milletvekili

Ersoy BULUT
Mersin Milletvekili

Mustafa SAYAR
Amasya Milletvekili

T.C. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tarih	- AB Uyum - Plan ve Bütçe
İmza	- Anayasa
Tarih	1.3.2006 2/721
	

GENEL GEREKÇE

1982 Anayasasına göre, siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olup (m.68/2) vatandaşlar, siyasi parti kurma, partilere girme ve çalışma hakkına sahiptir (m.68/1). Siyasi partiler, önceden izin almadan kurulur (m.68/3). Partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkesine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir (m.65/1)

Siyasi Partiler Kanununa göre de, "partilerin kuruluşu, organlarının seçimi, işleyişi, faaliyetleri ve kararları, anayasada nitelikleri belirtilen demokrasi esaslarına aykırı olamaz (SPK. m. 4/11).

Anılan kanun, Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar konulu dördüncü kısmındaki "Parti İçi Çalışmaların Demokrasi esaslarına Uygun olma Zorunluluğu" başlıklı düzenlemesinde de, parti içi çalışmaları, parti yönetimi ve denetimi, parti organları için yapılacak seçimler ile parti genel başkanlığınca, genel merkez organları ve parti gruplarıncı alınan kararlar ve yapılan eylem ve işlemlerin parti tüzüğüne, parti üyeleri arasında eşitlik ilkesine ve demokrasi esaslarına aykırı olmamalarını öngörmektedir (SPK.m.93)

Anayasa Mahkemesi'nin bazı kararlarında da bu konuya değinilmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre Anayasa koyucu, "demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak nitelediği siyasi partileri bir dernek ya da benzeri bir kuruluşla aynı görmemiş, önemli işlevleri olduğu sonucuna varmıştır. Mahkemeye göre, **Siyasi Partilerin "halkın demokrasi alanında yetişmesi, olgunlaşması için bir okul hizmeti gördükleri ve demokrasinin oluşum aracı oldukları gözetilirse, demokratik düzenin işleyişi, devletin yönetilmesi yolundaki kolaylaştırıcı ve hazırlayıcı bütün bu ve benzeri sürekli faaliyetlerin, siyasi partileri kamu yararına çalışan kuruluşlar durumuna getirdiği belirgindir** (Anayasa Mahkemesi kararı, 6.7.1989 gün, 1998/39 E.,1989/29 K. – Anayasa Mahkemesi kararlar Dergisi. Sayı 26, S. 23.29)".

Görüleceği üzere, siyasi partiler temsili demokrasinin işleyişinde merkezi bir role sahiptir. Ne var ki, Türkiye'de siyasi partilerimizin, bu işlevlerini yeterince yerine getirdiklerini söyleme olanağı yoktur.Siyasal parti yeni kurulmuşken,henüz sınırlı bir halk desteğine sahipken son derece demokratik yapıda görülen parti ve tüzüğü, partinin güçlenmesi,özellikle liderin halk tarafından kabul görmesi üzerine antidemokratik niteliğe bürünmekte,tüzük lider sultasına olanak yaratacak şekilde değiştirilebilmekte,önceki söz ve davranışlar unutulmaktadır.Siyasi Partiler Kanununda, siyasi partilere tanınan taktir hakkı,Türk siyasal partiler rejimini yozlaştırmaktan öte işe yaramamış,adeta sistemi çürütmüştür.Bugün geline nokta **"Türkiye'deki partilerin yapısını belirleyen temel özellikler üç başlık halinde toplanabilir:Tek kişinin mutlak egemenliği ve güdük kalmış kurumsal yapı,manipülasyona dayalı yönetim,aşırı (totaliter) merkezîyetçilik ve zayıf örgütler**(Haluk Özdalga,Kötü Yönetilen Türkiye,Örnek Vaka 2005,sh.49)".Hele hele örgütler,sanki mevzuat gereği kurulmuş gibidir.Ne üyelerin ne de örgütlerin güvencesi vardır.Seçimle gelen örgüt yöneticilerinin, lideri sadece eleştirmeleri görevden alınmaları için yeterli nedendir.Partilerimizde Weber'in deyişiyle **"pedersahi memur yönetimi"** anlayışı ve uygulaması hakimdir. O nedenledir ki, Türk kamuoyunun siyasi partilere yönelik bir güvensizlik ve hoşnutsuzluk içinde olduğunu söylemek abartılı olmaz.

Siyasi partiler hukuku sorunlarının aşılması salt hukuksal önlemlerle sağlanamaz; siyasal kültür ve yetkinliğin gerekliliği daha da önemlidir. Ancak doğru bir hukuki düzenleme yapılmasının da bu kültürün yerleşmesine önemli katkılar getireceği yadsınamaz.**Siyasette kalite ve verimin ön koşulu kurumsallaşmadır.**Kurumsallaşmayla birlikte de "siyasal kültür"ün gelişeceği düşünülmüş,bu yolda düzenlemelere gidilmiştir.

Türkiye'de siyasal partiler hukukunun sorunları yalnızca iç hukuk düzeninden kaynaklanmamakta, uluslararası hukuk ve uluslararası yargı organlarının kararları da bazı yeni sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.Anayasa Mahkemesi tarafından verilen parti kapatma kararlarından bazıları AİHM' de de inceleme konusu olmuş, karara bağlanmış ve Türkiye mahkum olmuştur. Siyasi Partiler Kanununda 12.08.1999 gün ve 4445 sayılı, 26.03.2002 gün ve 4748 sayılı, 02.01.2003 gün ve 4778 sayılı ve 29.04.2005 gün ve 5341 sayılı yasalarla yapılan değişiklikler de güncel sorunları çözmeye yetmemiştir.

Bu bağlamda önerilen yasa teklifi ile;

1)Öncelikle, 1995 ve sonrası Anayasa Değişikliklerinin ve AİHM. Kararlarının zorunlu kıldığı çözümlere ve yürürlükteki yasanın uygulanmasıyla karşılaşılan sorunların aşılmasına yönelik önerilere ağırlık verilmiştir.

2)Parti ve üye yabancılaşmasının önlenmesi, üye ve örgütlere belli kurallar içinde yargısal güvenceler verilmesi, lider sultanının önüne geçilmeye çalışılması, böylece parti içi demokrasinin sağlanması ve kurumsallaşma amaçlarına öncelik verilmiştir.

3)Siyasal partilere, devlet yardımı konusunda Avrupa ülkelerindeki gelişmeler de göz önünde tutularak Anayasa' ya uygun çözümler önerilmiştir. Bu bağlamda siyasal partilere yapılan devlet yardımı; milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların en az yüzde birini alan partilere illerin yarısında örgütlenme koşulu ile hazine yardımına hak kazanması uygun görülmüştür. Böylece hazine yardımı daha da yaygınlaştırılmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1-Bu madde ile SPK.nın 3. maddesi yeniden düzenlenmekte, parti tanımı yapılırken, eski yasada yer aldığı şekilde "devlet ve toplum düzenini ve kamu faaliyetlerini yönetme, denetleme ve etkileme" unsuruna yer verilmekte, "çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma" amacı gereksiz bir ideolojik yüklem niteliğinde görülerek madde metninden çıkarılmaktadır. Çünkü siyasi partilerin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmak gibi bir amacı olabilirde olmayabilirde. Onun bileceği bir husustur. Muhafazakarda olabilir. Dünyanın hiçbir yerinde böylesine bir tanıma yer verildiği görülmemiştir. Aynı maddede "milli iradenin oluşmasını sağlama" ibaresi, parti tekeli izlenimini uyandırdığından, batıda olduğu gibi "milli iradenin oluşumuna katılarak" biçiminde değiştirilmektedir.

MADDE 2-Bu madde ile SPK.nın 6. maddesinin 2. fıkrası değiştirilmekte, siyasal partilerde çifte üyeliğin yasaklanmasında, her iki üyeliğin de kaybı yerine, yalnızca ilk üyeliğin kaybı ve son üyeliğin korunması düzeni getirilmektedir. Ayrıca üyelik güvencesi getirilmekte, üye yazım ve silinmesinde keyfilik, görevi kötüye kullanma önlenmeye çalışılmaktadır.

MADDE 3- 1960 öncesinde köy ve mahallelerde siyasette yaşayanlar, kahvehaneler ve hatta mezarlıkların ayrılmasına neden olan olumsuz gelişmeler yüzünden siyasi partilerin köy ve mahallelerinde örgütlenmeleri yasaklanmıştı. Aradan 45 yıl geçti bu yasağın devam etmesinin bugün için anlamı yoktur. Demokrasimiz yeni mevziler kazanmış. Demokrasi kültürü gelişmiş ve yaygınlaşmış, demokrasi çitası yükselmiştir. Rahmetli İnönü "her köy kahvesinde bir başbakan bulursunuz" derdi. Demokrasimizin olmazsa olmazı ilkelerinden biride hiç şüphesiz katılımcılık ilkesidir. Daha çok insanı siyasete katmak, siyaset kültürünün artmasına demokrasimizin gelişmesine katkı yapacaktır. Ne var ki, ocak teşkilatları doğrudan parti teşkilatları içinde sayılmamış, uygulamasını görmek içinde yardımcı kollar arasında düşünülmüş, açılmaları ise partilerin öngörüsüne bırakılmıştır. Bu madde partilere bu yörelerde örgütlenme hakkı tanımaktadır.

MADDE 4- Adaylar ve sıraları, siyasi partilerinin her kademedeki sicillerinin Yüksek Seçim Kurulu, İl ve İlçe seçim kurullarınca tutulması ve izlenmesi daha doğru olacağı düşünülmüştür.

MADDE 5- Bu madde ile SPK.nun 10.maddesinin 7.fıkrası, seçimlerde Yüksek Seçim Kurulundaki siyasi parti üye kayıtları esas alındığı için yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 6- Bu madde ile SPK.nın 12. maddesine bir ek fıkra önerilmektedir. SPK.nın 12/1'e göre parti tüzüğünde "üyelik için başvuranlar arasında dil, ırk, cinsiyet, din, mezhep, aile, zümre, sınıf ve meslek farkı gözetken hükümler bulunamaz". Ancak yasada bu hükmün denetimi yoktur. Oysa, "siyasi partiler üye olma istemlerini sebep göstermeksizin de reddedebilirler". Bu takdir hakkı korunmakla birlikte en azından SPK.12/1. maddesinin 2.fıkrasında yer alan "ayrım yasağı" bakımından, ihraç kararlarındakine benzer bir yargısal denetim sağlanması, maddenin iç tutarlılığı bakımından zorunlu görülmüştür. Kaldı ki, üyelik başvurusu ilçe örgütlerince reddedilen kişi parti tüzüğüne göre bir üst kademeye itiraz edebilir. Ne var ki, itiraz üzerine verilen karar kesin olmaktadır. SPK Madde 12/2. Ancak baş vurduğu sırada parti ideolojisine ve programına gönülde bağlı olmasına rağmen mevcut yönetimle uyuşmayan kişilerin dışlanarak, başvurularının alınmaması, yahut kabul edilmemesine ilişkin sayısız örneklerin varlığı hatırlandığında red kararları karşısında yargı denetimini kabul etmemek hukuksal olamaz. O nedenle yargı denetimini öngören 3. fıkra 12 inci maddeye eklenmiştir.

MADDE 7- Çağdaş demokrasiler siyasi sistemlerini parlamentolarda halkın en üst düzeyde ve oranda temsilini hedefleyerek düzenlemişlerdir. Özellikle seçim ittifaklarının başarılı sonuçlarının alındığı Fransa ve İtalya da bu konuda çok duyarlı davranılmış bu ülkeler seçim sistemlerini siyasi partilerin ittifaklarına olanak sağlayan düzenlemeleri içeren sistemlerden seçmişlerdir. Nitekim Fransız anayasası, "siyasi ittifakları bir demokratik hak olarak anayasa güvencesi altına alınmasını sağlamıştır". Fransa da 1965 yılından bu yana solun birliği stratejisine dayalı bir iktidar mücadelesini (UNION DE LA GAUCHE) başarı ile yürütülmüştür. 1971 yılında Sosyalist Parti, Komünist Parti ve Sol Radikal hareket ile imzalanan ortak hükümet programı bu sürecin başlangıcıdır. O günden bu yana her seçimde Fransız solu, seçimlere değişik programlar ve ittifaklarla girmiş hep başarılı sonuçlar elde etmiş, Fransız halkı bu yolla parlamentoda en üst düzeyde temsil edilmiştir.

Degoul'le başlayan sağ ittifak da Fransa da çok sayıda başkan seçtirmiştir. Jirag'ın sağ ittifakı, hiç şüphesiz Cumhurbaşkanlığını kazanmasını nedeni olmuştur. Aynı şekilde geçen dönemde Bulgaristan da, Kral II.Simeon'un sağ koalisyonu da Başbakanlığı elde etmesinin nedenidir.

Buna benzer bir yapılanmada İtalya da yapıla gelmektedir. İtalya da zeytin dalı ittifakı; ortak bir hükümet programına dayalı olarak başlatılmıştır. Bu program yalnızca bir seçim beyannamesi olmayıp kurulacak bir hükümetin icraatının hedeflerinin gösterildiği, uygulanabilir, uyumlu ve tutarlı önerilerin yer aldığı bir program niteliğindedir. İtalya da da bir ittifak başarılı bir biçimde sürmektedir. Hatta son yerel seçimlerde ve de kısmi yerel seçimlerde büyük başarı sağlamışlardır.

Türkiye bugüne değin 14 seçim yapılmış, bu seçimlerde hep yönetimde istikrar düşüncesi öne çıkarılarak sistemler seçilmiş ve de uygulanmıştır. Buna rağmen 14 seçimin 8 tanesinde tek parti iktidarını yakalayabilmiştir. Ne var ki bunun 3 tanesinde 1960 öncesi uygulanan liste usulu çoğunluk sisteminden kaynaklanmıştır. Bu nedenle Türkiye, temsilde adalete nazaran yönetimde istikrarı ısrarla benimsemesine rağmen kalıcı manada istikrarı yakalayamamıştır. Bu nedenle Türkiye uzun süre, uzun ömürlü olmayan koalisyonlarla yönetilmiştir. Koalisyon hükümetlerinin kuruluşları da zaman sınırlaması içinde seçim sonrası ortaya çıkan meclis aritmetiğinin yönlendirilmesi, partilerin sınırlı sayıdaki üst yöneticilerinin üstün çabaları, çeşitli denge hesaplarının öne çıkması ve o konuda sağlanan mutabakatlar sonucunda gerçekleşmişlerdir. Bu şekilde zoraki kurulmuş koalisyon hükümetleri de ülke sorunları karşısında zorunlu radikal uygulamaları hiçbir zaman yapamamışlardır. Zorlama ile kurulan ittifaklar uzun ömürlü olamamış anlaşmazlıklar sonucunda dağılmışlardır. Sonuçta sık sık hükümet bunalımları ortaya çıkmış yahut ülke erken seçime taşınmıştır. Bu nedenle ilkeleri, hedefleri ve de programları bir birine yakın siyasi partiler koalisyon şeklindeki hükümet oluşmasında uygulanmak koşuluyla seçim öncesi bir çalışma yaparak üzerinde anlaşma sağladıkları hükümet programlarını ve koalisyon ön protokollarını büyük kongrelerinden geçirmek kaydıyla seçmen karşısına çıkıp güven istemeleri, demokrasimizi ve rejim istikrarımızı her bakımdan zenginleştirecektir.

Böylece bir yandan koalisyon kararının yahut koalisyon şartlarının kongreden geçmesi öte yandan gelecekte oluşacak bir koalisyon hükümetinin hatta onun başbakan adayının seçmenlerin açık tercihine sunulması hem demokrasimizi zenginleştirecek hem de katılımı daha da artıracaktır.

MADDE 8- Bu maddeyle SPK'nun 15.maddesinin 2 nci fıkrasına bir cümle eklenmek suretiyle "lider sultanı"nın önüne geçilmek istenilmiştir.

MADDE 9- Bu maddeyle, SPK. nın 19. maddesinin 5. fıkrasının sonuna yeni cümleler eklenerek, Merkez Karar Yönetim Kurulunun, il başkanı ile yönetim kurulunu "işten el çekirme"ye dair yetkisini bir seçim dönemi içinde, yargı denetimine tabi olmaksızın yalnızca bir kez kullanabileceği, bu yetkinin ikinci ve izleyen kullanımlarının yargısal denetime tabi olacağı kuralı getirilmektedir.

MADDE 10-Bu maddeyle de İl Yönetim Kurulunun, ilçe başkanı ve ilçe yönetim kurulunu, "işten el çekirme"ye dair yetkisini, bir seçim dönemi içinde yargı denetimine tabi olmaksızın yalnızca bir kez kullanılabileceği, bu yetkinin ikinci ve izleyen kullanımlarının yargısal denetime tabi olacağı kuralı getirilmektedir.

Parti içi demokrasinin varlığı, yokluğu ya da yetersizliği sorunu öncelikle "siyasal kültür ve yetişkinlikle" ilgili bir sorundur. Parti içi demokrasinin gerçekleşmesinde hukukun payı birinci derece olmasa bile, mevcut güvencelere bazı küçük eklemelerin yapılması gereklidir.

MADDE 11- Bu maddeyle, SPK.nın 37. maddesi yeniden düzenlenerek "parti adaylarının tespiti" daha demokratik hale getirilmektedir.

Parti içi demokraside, belirleyici etken, aday belirleme yöntemidir. Amerikalı yazar Schattmeister' in sözleriyle "aday belirleme sürecinin niteliği, partinin niteliğini tayin eder. Adayları kim seçebiliyorsa, partinin sahibi de odur".

Siyasi Partiler Kanununda, "önseçim yöntemi" esastır. Ancak, yasada 1986 yılında yapılan bir değişiklikle önseçim zorunlu olmaktan çıkarılmıştır. Bu da partileri "önseçim" den uzaklaştırmıştır.

Bu nedenle, parti adaylarının tüm üyelerin katılacağı bir önseçimle "belirlenmesi ilke olarak benimsenmiş, bunun istisnası olarak, illerden seçilecek milletvekillerinin yüzde beşini geçmeyecek bir oranda milletvekili adayının merkez yoklaması ile saptanması olanağı getirilmiş ve önseçimden on gün önce hangi kontenjan adayların hangi seçim çevresinde, hangi sırada gösterileceklerinin ilan edilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Ayrıca, önseçim tarihi genel seçimlerden üç ay önceye çekilmiş, böylece adayların yörelerinde çalışmalarına olanak tanınmıştır.

MADDE 12-Bu madde ile SPK. nın 42. maddesinin 6. fıkrası "37. madde gerekçesinde açıklanan nedenlerle üyelerin tamamının katılacağı bir önseçim ilke olarak benimsendiğinden yürürlükten kaldırılmış, 7. fıkra daha açık hale getirilmiştir.

MADDE 13-Bu madde SPK.nın 48. maddesi esasta korunmuş, ancak "38. madde" ibaresi, yasada yapılan ve önerilen değişikliğe uygun olarak "37. maddenin 4. ve 5. fıkraları" olarak düzeltilmiştir.

MADDE 14-Bu madde ile SPK.nın 51. maddesi esasta korunmuş, ancak "38. madde" ibaresi, yasada yapılan ve önerilen değişikliğe uygun olarak "37. maddenin 5. fıkrası" olarak düzeltilmiştir.

MADDE 15- Bu madde ile SPK.nın 57. maddesi yeniden düzenlenmiştir. Mevcut maddede yargısal denetim öngörülmüş, fakat bu denetimin sadece "yetki, usul ve biçim" bakımından olabileceği kabul edilmiştir. Önerilen değişiklikle Anayasanın öngördüğü parti içi demokrasi ilkesi ile sınırlı bir "esas" denetim de getirilmiştir.

MADDE 16- Madde ile SPK. nın 89. maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır. Laikliğin korunması ile hiçbir ilgisi bulunmayan böyle bir yasağın Anayasa' ya açıkça aykırı olduğu kuşkusuzdur. Üstelik bu yasağın, Anayasanın 136. maddesini, siyasal partiler açısından değişmez bir anayasa hükmü düzeyine çıkarması bakımından da Anayasa' ya aykırıdır.

MADDE 17- Yasanın bütünlüğünü koruma adına bu değişiklik yapılmıştır.

MADDE 18- Bu madde ile SPK. nın 96. maddesinin 3 üncü fıkrası değiştirilmiştir. 96. maddenin 3. fıkrasında yer alan "komünist" adı altında siyasi parti kurulamayacağını ya da parti ardında bir sözcüğün kullanılamayacağını ön gören hüküm Anayasaya aykırı olduğu gibi, AİHM' nin TBKP ile ilgili kararından sonra bu hükmün kaldırılması, uluslararası bir yükümlülük haline de gelmiştir.

MADDE 19- Bu madde ile SPK.nın Ek-1 maddesi değiştirilmekte devletçe yapılacak yardımın "seçimlerde geçerli oyların yüzde beşi ve üstünde oy alan siyasi partilere verilmesi" hakkı yardım ilkesine uygun hale getirilmektedir. Uygulanan seçim sistemleri nedeni ile alınan oy parlamentoya her zaman hakkı yansımadığından, hazine yardımı milletvekili sayısına göre değil alınan oy sayısına göre yapılmaktadır.

Ayrıca, geçerli oyların %5'ini bulamamış olan siyasi partilere de en az % 1 geçerli oy almış olmak ve illerin en az yarısında örgütlü bulunmak koşulu ile devlet yardımı yapılması imkanı tanınmıştır. Ülke genelinde illerin en az yarısında örgütlenmesini tamamlamış partilere yardım yapılması haksız rekabet koşullarını ortadan kaldırmak, örgütlü demokrasiyi çoğaltmak adına uygun görülmüştür.

MADDE 20-Yürürlük maddesidir.

MADDE 21-Yürütme maddesidir.

SİYASİ PARTİLER KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1-22.04.1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunun 3 maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 3-Siyasi Partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda, çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasına **katılarak** demokratik bir **devlet ve toplum düzeni içinde kamu faaliyetlerini yönetmek, denetlemek, etkilemek** ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanmış tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır."

MADDE 2-Siyasi Partiler Kanununun 6 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, maddeye **son fıkra eklenmiştir.**

"Kimse, aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olamaz, bu durumda son tarihli kayıt geçerli kabul edilir.

"Üye kayıtları, partilerin ilçe teşkilatları yapılır. İlçe teşkilatı, üyeliği kesinleşen kişilerin üye kayıt bilgisini, kayıt form örneği ile birlikte ilçe seçim kurulu'na ve parti genel merkezine bildirir. İlçe seçim kurulu bu bilgi ve belgeleri bilgisayar ortamına aktarır ve hazırlanan listeleri her ayın birinci haftası içerisinde yüksek seçim kuruluna gönderir. Yüksek seçim kurulu gelen listeleri parti üye kütüğüne aktarır. Parti genel merkezinden gelen bilgilerle ilçe seçim kurullarından gelen bilgiler arasında farklılık varsa parti genel merkezi vasıtasıyla ilçeler uyarılır ve farklılığın düzeltilmesi istenir. Uyarı alan parti ilçe teşkilatı ilçe seçim kurulu ile yanlışlığı düzelterek yüksek seçim kuruluna gönderir. Yanlışlık giderilmeden yapılacak Parti seçimleri ile, siyasi partilerin bu kanuna göre yapacakları bütün seçimlerde yüksek seçim kurulu kayıtları esas alınır.

Yüksek seçim kurulu parti genel merkezinin talep ettiği durumlarda parti genel merkezlerine, yazılı başvurusu halinde parti üyesi bulunan kimselere, ilçe bazında tasniflenmiş listeleri masrafı karşılığında 2 nüsha mühürlü olarak ivedilikle verir.

MADDE 3- Siyasi Partiler Yasasının 7. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Siyasi partilerin teşkilatı; merkez organları, il, ilçe teşkilatlarından; T.B.M.M grubu, il genel meclisi ve belediye meclisleri gruplarından oluşur". Siyasi partilerin her derecede ki teşkilatı yeterli sayıda adayın olması halinde, her bir cinsiyetin en az %33 temsili ve katılması esaslarına uygun olarak oluşturulur. Siyasi partilerin tüzüklerinde olmak kaydıyla köy, mahalle temsilcileri ile BELDE TEŞKİLATI VEYA FARKLI BİR TEŞKİLATLANMA MODELİ ayrıca kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri yan kuruluşlarla, yabancı ülkelerde yurtdışı temsilciliği kurulması öngörülebilir".

Belde teşkilatı, il ve ilçe merkezleri dışında belediye teşkilatı olan yerlerde kurulur". Belde teşkilatı ilçe başkanlığına bağlıdır. Bu teşkilatların oluşturulması ve çalışma şekilleri parti tüzükleriyle düzenlenir.

MADDE 4- Siyasi Partiler Kanununun 8 inci maddesinin son fıkrasına Cumhuriyet Başsavcılığı ibaresinden sonra gelmek üzere "Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 5- Siyasi partiler kanununun 10. maddesinin 31.3.1998 gün 3420 sayılı kanunla değişik son iki fıkra madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 6- Siyasi Partiler Kanununun 12 inci maddesinin sonuna aşağıdaki 3 üncü fıkra eklenmiştir.

"Şu kadar ki, üyelik isteminin bu maddenin 1. fıkrasının 2. cümlesinde öngörülen nedenlerle reddi halinde, bu karara karşı otuz gün içinde üyenin ikametgahının bulunduğu yer Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz olunabilir. Mahkeme, bu itirazı en geç üç ay içinde karar bağlar. Bu karar kesindir."

MADDE 7- Siyasi Partiler Kanununun 14 üncü maddesinin 5 inci fıkrasının sonuna "büyük kongrenin yetkilerindendir" ibaresinden önce yazılmak üzere "seçimlerde diğer partilerle ittifak yapılmasına, ortak Başbakan adayı belirlemesine karar vermek" ifadesi eklenmiştir.

MADDE 8- Siyasi Partiler Kanununun 15 inci maddesinin 2 inci fıkrasına aşağıdaki hüküm eklenmiştir.

Ancak, 7 yıl Genel Başkanlık görevinde bulunanlar ondan sonraki dönemde Genel Başkanlığa aday olamazlar.

MADDE 9- Siyasi Partiler Kanununun 19 uncu maddesi 5 inci fıkrasının sonuna aşağıda yazılı cümleler eklenmiştir.

"Aynı dönem içinde 2 inci defa işten el çektirilen il başkanı ve il yönetim kurulu, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde, kararın kanuna, parti tüzüğüne ve iç yönetmeliğe yetki, şekil, usul ve esas bakımından aykırı bulunduğu iddiası ile o ilin Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edebilir. Mahkeme, bu itirazları, en geç üç ay içerisinde basit muhakeme usulüne göre inceleyerek karara bağlar; bu karar kesindir. Mahkeme kararından önce yeni il kongresi toplanamaz."

MADDE 10- Siyasi partiler kanununun 20 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan "belde teşkilatından" ibaresi ile bu fıkranın son cümlesi, madde metninden çıkarılmış, 2 inci fıkrası değiştirilmiş, 9 uncu fıkrasının sonuna aşağıda yazılı cümleler eklenmiştir.

"İlçe kongresi, ilçe ve çevresindeki köy ve mahallelerde partinin son genel seçimde aldığı oy sayısına göre, seçime katılmamış partilerde ise üye sayısına göre, **Yüksek Seçim Kurulunda kayıtlı bulunan, vecibelerini yerine getiren** ilgili parti üyelerinin seçtikleri 400'ü aşmayan temsilcilerden oluşur. İlçe yönetim kurulu ve varsa ilçe disiplin kurulu başkan ve üyeleri, ilçe kongresinin tabii üyeleridir. Geçici ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri de kongreye katılma hakkına sahiptir. Ancak geçici ilçe yönetim kurulu başkan ve üyelerinden temsilci sıfatı olmayanların kongrede oy kullanma hakkı yoktur". İlçe seçimleri, partiye kayıtlı ve tüzükte yazılı üyelik vecibelerini yerine getiren üye sayısı 1000'i aşmayan ilçelerde üye ile yapılır.

"İşten el çektirme kararının il yönetim kurulunca alınması halinde, bu karara karşı yedi gün içinde merkez karar ve yönetim kuruluna itiraz edilebilir. İtiraz on beş gün içinde sonuçlandırılır. İtirazın karara bağlanmasından önce ilçe kongresi toplanamaz. Aynı dönem içinde ikinci defa el çektirilen ilçe başkanı ve ilçe yönetim kurulu, kararı tebliğinden itibaren yedi gün içinde, kararın kanuna, parti tüzüğüne ve iç yönetmeliğe yetki, şekil, usul ve esas bakımından aykırı bulunduğu iddiası ile o ilçenin Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edebilir. Mahkeme, bu itirazları, en geç üç ay içinde basit muhakeme usulüne göre inceleyerek karara bağlar; bu karar kesindir. Mahkeme kararından önce yeni ilçe kongresi toplanamaz."

MADDE 11- Siyasi Partiler Kanununun 37 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 37-Milletvekilliği genel ve ara seçimlerinde, siyasi partilerin bir seçim çevresindeki adaylarının listesi ve bunların listedeki sırası, adaylık için başvuran ve adaylığı uygun bulunanlar arasından, o seçim çevresinde, **Yüksek Seçim Kurulu** kayıtlarına göre düzenlenen parti seçmen listesinde yer alan ve vecibelerini yerine getirmiş üyelerin, ilçe seçim kurullarının yönetiminde serbest, eşit, gizli oy, açık döküm ve sayım esaslarına göre oy kullanacakları bir ön seçim ile tespit edilir.

Ancak bir seçim çevresinde ön seçim yapılabilmesi için, o seçim çevresindeki sandık bölgelerinin en az 1/3 ünde birer üye bulunması şarttır. Bu şartların bulunmadığı seçim çevrelerinde adaylar ve sıraları merkez yoklaması ile belirlenir.

Ön seçimlerin yapılacağı gün, Yüksek Seçim Kurulu tarafından genel seçimlerden en az üç ay önceki bir tarih olarak belirlenip ilan edilir. Bütün yurtda ön seçimler, seçime katılacak partiler için aynı günde yapılır.

Siyasi partiler, illerden seçilecek Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri toplam sayısının % 5 ini aşmamak üzere, ilini, seçim çevresini, aday listesindeki sırasını ön seçim tarihinden en az on gün önce Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek koşulu ile merkez adayı gösterebilirler.

Siyasi partilerin bir seçim çevresinde teşkilatı bulunmaz veya gösterilmesi gereken aday aday olmazsa, o seçim çevresine ait aday listesi, o seçim çevresinde çıkacak milletvekili sayısının 2 katı kadar aday parti tüzüğünün belli ettiği esaslara göre merkez karar ve yönetim kurulunca belirlenir.

Gerek önseçim, gerek merkez yoklaması yöntemi ile adayların belirlenmesinde, aday listelerinde her cinsiyetin en az %33 oranında temsili esastır. Bu listelerin ilk altıncı sıralarında aynı cinsiyetten ikiden fazla aday, ardı ardına sıralanamaz. Önseçim yöntemiyle yapılan aday sıralamasında kota esasından yararlanacak adayların geçerli oyların en az %10 unu alması şarttır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine karar verilmesi halinde, Yüksek Seçim Kurulu, ön seçim ve merkez adaylığı ile ilgili süreleri yenileme kararının zorunlu kıldığı süre kadar kısaltabilir.

MADDE 12- Siyasi Partiler Kanununun 42 nci maddesinin 5 fıkrası yürürlükten kaldırılmış, 3, 4 ve 7 inci fıkraları aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Üye kayıt defterinde parti üyesi olarak kayıtlı bulunan, Yüksek Seçim Kurulunca seçim kurullarına gönderilen listelerde yer alan ve vecibelerini yerine getirmiş üyeler **ön seçimde** oy kullanabilir"

"Önseçimlerin yapılacağı tarih itibarıyla bir önceki yılın son gününe kadar bu Kanunun 6 ncı maddesine göre Yüksek Seçim Kurulundan gelen listeler esas alınır"

"Yüksek Seçim Kurulundan gelen listeler ön seçim tarihinden 25 gün önce ilgili partinin parti yönetim kurulu ve ilçe seçim kurulu binaları önüne asılır. Sekizinci fıkradaki itiraz süresinden sonra kesinleşen listelere göre parti seçmen kartları ilçe seçim kurulu başkanlığınca her üyeye dağıtılır."

MADDE 13- Siyasi partiler kanununun 48 nci maddesinde yer alan "38.madde" ibaresi çıkartılmış, yerine "37.maddenin 4. ve 5. fıkraları" ibaresi konulmuştur.

MADDE 14- Siyasi Partiler Kanununun 51 nci madde 4 üncü fıkrasında yer alan "38.madde" ibaresi çıkarılmış, yerine "37. maddenin 5. fıkrası" ibaresi konulmuştur.

MADDE 15- Siyasi partiler Kanununun 57 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 57-Hakkında partiden veya gruptan geçici veya kesin çıkarma cezası verilen parti üyesi, verilen kararın kanuna, parti tüzüğüne ve iç yönetmeliğe yetki, şekil, usul bakımından ve Anayasanın 69/1. maddesinde öngörülen **parti içi demokrasi ilkesine esas bakımdan aykırı bulunduğu iddiasıyla, parti içi itiraz yollarını kullandıktan** sonra nihai karar niteliğindeki son karara karşı otuz gün içinde, Ankara Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edebilir. Mahkeme bu itirazları, diğer işlerden önce ve **en geç üç ay içinde** basit muhakeme usulüne göre inceleyerek karara bağlar, bu karar kesindir."

MADDE 16- Siyasi Partiler Kanununun 89 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 17- Siyasi Partiler kanunun 90 inci maddesinin 2 inci fıkrasının sonuna "ancak yetkili organlarında karar almak suretiyle bir veya daha çok parti, seçimlere ortak listeyle katılabilirler" cümlesi eklenmiştir.

MADDE 18- Siyasi Partiler Kanununun 96 ncı maddesinin 3 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Anarşist, faşist, teokratik, nasyonal sosyalist, din, dil, ırk, mezhep ve bölge adlarıyla veya aynı anlama gelen adlarla da siyasi partiler kurulamaz veya parti adında bu kelimeler kullanılamaz."

MADDE 19- Siyasi Partiler kanununun "Devletçe Yardım" başlıklı Ek.1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

EK MADDE 1-Yüksek Seçim Kurulunca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınan ve seçimlerde geçerli oyların yüzde beşi ve üstünde oy alan siyasi partilere her yıl hazineden ödenmek üzere o yıldaki genel bütçe gelirleri "(B) Cetveli" toplamının beş binde iki buçuk oranında ödenek mali yıl için konur.

Bu ödenek yukarıdaki fıkra gereğince devlet yardımı yapılacak siyasi partiler arasında, bu partilerin genel seçim sonrasında Yüksek Seçim Kurulunca ilan edilen toplam geçerli oy sayıları ile orantılı olarak bölüştürülmek suretiyle her yıl ödenir. Bu ödemelerin o yılı genel bütçe kanununun yürürlüğe girmesini takiben on gün içinde tamamlanması zorunludur.

Bu yardım sadece parti ihtiyaçları veya parti çalışmalarında kullanılır.

Milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların % 5'ini bulamamış olmakla beraber, illerin en az yarısında örgütlenebilmiş siyasi partilerde, Milletvekili genel seçimlerinde en az %1 oy almak koşulu ile hazine yardımına hak kazanırlar.Bu yardım 2.Fıkra gereğince aldıkları oy oranında hesaplanarak ödenir.Bunun içinde her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konur.

Yukarıdaki fıkralarda öngörülen yardım miktarları; bu yardımdan faydalanabilecek siyasi partilere, **milletvekili genel seçiminin yapılacağı yıl üç katı, mahalli idareler genel seçimi yılı için iki katı olarak ödenir.** Her iki seçim aynı yıl içinde yapıldığında bu ödemelerin miktarları üç katı geçemez. Bu fıkra gereğince yapılacak ödemeler, Yüksek Seçim Kurulunun seçim takvimine dair kararın ilanını izleyen on gün içinde yapılır.

MADDE 20- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 21- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MOLİ GIBİDİR

Gündüz DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü